

ZAPISNIK
sa Devetu sjednicu Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore,
održane 15. aprila 2021. godine

Sjednica je počela u 14.05 časova.

Predsjedavao je Vladimir Joković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici / e: Dejan Đurović, Zdenka Popović, Danilo Šaranović, Dragica Sekulić, Damir Šehović i Amer Smailović.

Poslanike Simonidu Kordić, Jovanku Bogavac, Miloša Konatara, Petra Ivanovića i Nikolu Rakočevića u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, zamijenili su poslanici Marko Kovačević, Branko Radulović, Božena Jelušić, Predrag Sekulić i Jovanka Laličić.

Sjednici nije prisustvovao poslanik Raško Konjević.

Sjednici Odbora, po pozivu, prisustvovali su: Radoje Žugić, guverner Centralne banke Crne Gore; Darko Bulatović, direktor Direkcije za regulativu u Sektoru za kontrolu Centralne banke Crne Gore; ovlašćeni predstavnici klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima: Dragomir Čalasan - advokat klijenata i Dragan Senić - predstavnik klijenata; Milenko Popović - vještak finansijske struke, koji je pozvan u skladu sa predlogom predstavnika klijenata; i Vanja Mugoša, predstavnik Addiko Bank AD Podgorica.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za sjednicu je predložen sljedeći

DNEVNI RED:

1. Konsultativno saslušanje na temu: „**PRIMJENA ZAKONA O KONVERZIJI KREDITA U ŠVAJCARSKIM FRANCIMA CHF U EURE EUR**“.

Prva tačka - Konsultativno saslušanje na temu: „PRIMJENA ZAKONA O KONVERZIJI KREDITA U ŠVAJCARSKIM FRANCIMA CHF U EURE EUR“

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković, podsjetio je da je Odbor na Osmoj sjednici, održanoj 8. aprila 2021. godine, a imajući u vidu obraćanje - dopis ovlašćenih predstavnika klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima od 9. februara 2021. godine (zaveden pod brojem 00-63-7/21-), donio Odluku o održavanju konsultativnog saslušanja na navedenu temu, kao i da su pozvani predstavnici Centralne banke Crne Gore, ovlašćeni predstavnici klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima i vještak finansijske struka, na predlog klijenata.

Takođe, predsjednik Odbora, podsjetio je da je uputi dopis glavnom izvršnom direktoru Addiko Bank AD Podgorica, gospodinu Kristofu Šoenu, da ukoliko je u mogućnosti i ukoliko smatra korisnim, odredi predstavnike Adiko banke koji bi prisustvovali sjednici Odbora.

U vezi sa navedenim, predsjednik Odbora, ukazao je da sjednici Odbora, ispred Addiko banke, prisustvuje advokat Vanja Mugoša.

Imajući u vidu da je saslušanje organizovano polazeći od obraćanja ovlašćenih predstavnika klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima Odboru, dogovoreno je da se oni u uvodnom dijelu obrate, potom predstavnicima CBCG, g. Popović u svojstvu vještaka finansijske struke, kao i predstavnik Addiko banke ukoliko želi, a onda i da se članovi Odbora uključe u raspravu.

Dragan Senić, predstavnik klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima je saopštio da je zahvaljujući Centralnoj banci Crne Gore plasiran špekulativni kreditni proizvod na crnogorsko tržište. Centralna banka je promovisala ove kredite kao dobre kredite. Ukazao je da je taj kreditni proizvod imao dva promjenljiva elementa u ugovoru, promjenljivu glavnica i kamatu, što je zakonom nedozvoljeno, jer banka ne može zarađivati po dva osnova iz istog pravnog posla. Klijentima su dati dijagrami kojima je predstavljen odnos eura i franka, kao dvije stabilne valute. Osim toga, sve predugovorne obaveze date su u eurima. Smatra da je sve rađeno kako bi se klijenti doveli u zabludu, kako bi se realizovao ekstraprofit. Istakao je da je napravljena špekulacija sa valutnom klauzulom u švajcarskim francima, pa je 2011. godine rata kredita i glavnica povećana za 60%, za pola godine 80%, čak je dostizala skoro 100%. Zakonom o konverziji kredita je predviđeno da se obustave svi izvršni postupci i da se izvrši konverzija svih kredita. Centralna banka tumači zakon na štetu klijenata, na šta nema pravo, kako tvrdi. S tim u vezi, predstavio je hronologiju događaja, uz prateću dokumentaciju, od početka ponude i korišćenja kredita u švajcarskim francima do danas.

Vanja Mugoša, predstavnik Addiko Bank AD se osvrnuo na primjenu Zakona o konverziji i istakao da je obaveza banke za klijente koji su ostali u njenom portfelju da u određenom roku izvrši konverziju kredita, da da ponudu i nacrt aneksa ugovora i da ukoliko taj klijent prihvati ponudu i aneks, sa njim zaključi aneks ugovora. Naveo je da je dopunom zakona iz 2016. godine takva obaveza stavljena i trećim licima, a to su tadašnja Heta Asset Resolution i B2 Holding Kapital doo. Oko 130 kredita je ustupljeno od strane banke tim privrednim društvima. Istakao je da je banka za svakog klijenta uradila što je zakon predvidio, a to je podnošenje ponude, davanje nacrta aneksa i na kraju potpisivanje ugovora sa onim klijentima koji su prihvatili. Objasnio je da ovi krediti nisu u CHF-u, već su indeksirani u CHF-u. To znači da klijenti dobijaju iznos u eurima po protivvrijednosti na dan isplate, a usklađivanje i revalorizacija kredita se vrši u skladu sa srednjim kursom švajcarskog franka. U samim ugovorima je jasno izraženo kolika je rata u francima, odnosno protivvrijednost franka na dan kad se bude plaćalo. Tvrdi da su svi dokazi o uplatama po tim kreditima, kao i ugovor o zajmu sa prevodom na naš jezik dostavljeni klijentima i u velikom sporu gdje je bilo oko 300 klijenata i u drugim sporovima gdje su bili klijenti vezano za kredite indeksirane u švajcarskim francima. Napomenuo je da je ovaj postupak trajao od 2013. godine za spor od 300 klijenata i da je dosuđeni iznos troškova trebao biti enormno veći od onog koji je dosuđen. U vezi sa tim, mišljenja je da je sud pravio određenu ravnotežu i procjenjivao što je to minimum koji treba da dosudi banci i umješacima. Dodao je da su klijenti koji su povukli tužbeni zahtjev nastavili sa postupkom i to je predmet pred sudom.

Radoje Žugić, guverner Centralne banke Crne Gore je saopštio da je ključna odgovornost Centralne banke finansijska stabilnost, a 80% finansijskog sektora čine banke. Ukazao je da je Centralna banka ranije u mišljenju datom početkom februara 2015. godine istakla da nema zakonske nadležnosti da izriče mjere ili daje naloge za promjenu ugovorenih uslova između banke i korisnika kredita, da ne može uticati na kreditnu politiku, niti na poslovnu politiku bilo

koje banke, s obzirom na činjenicu da je ugovaranje valutne klauzule dozvoljen posao shodno zakonu koji reguliše obligacione odnose.

Saopštio je da je od kada je na poziciji guvernera dva puta imao komunikaciju sa g. Senićem, advokatom Čalasanom i „Cezapom“, i da postoje zapisnici sa tih sastanaka. Upoznao je članove Odbora da je na sastancima dogovoreno da se u cilju rješavanja istaknutog problema u toku sudske parnice advokatski tim „Cezapa“ obrati nadležnom sudu za davanje meritornog mišljenja na sporne odredbe pomenutih zakona, odnosno ugovora, s tim da Centralna banka odmah po dobijanju zvaničnog mišljenja u okviru svojih nadležnosti, sprovede mjere za dosljednu primjenu odredbi zakona baziranih na osnovu relevantnog mišljenja nadležne sudske institucije. Istakao je da tog mišljenja nije bilo, niti ga je Centralna banka dobila. Takođe je dogovoreno da „Cezap“ dostavi Centralnoj banci primjerak prigovora na obračun kamata za neki konkretni ugovor o preuzimanju kredita, kako bi Centralna banka bila u mogućnosti da u okviru svojih ovlašćenja detaljno ispita slučaj i odredi se po tom pitanju. Naglašava da Centralna banka nije dobila ni jedno, ni drugo.

Na kraju, ukazao je na iskustva iz okruženja i napomenuo da postupak arbitraže u Parizu još uvijek nije okončan. Još jednom je ukazao da nijedna špekulativna radnja u Centralnoj banci nije rađena, ni po ovom, ni po bilo kom drugom poslu i da je Centralna banka odgovorna institucija i nezavisna i samostalna, ali vrlo uspješna po ocjenama svih onih koji prave revizije po svakom osnovu, ne samo finansijskih iskaza, već i same supervizije.

Darko Bulatović, direktor Direkcije za regulativu u Sektoru za kontrolu Centralne banke Crne Gore je upoznao članove Odbora sa odgovornostima i obavezama Centralne banke u pogledu nadzora nad primjenom ovog Zakona, a koji je utvrđen Zakonom o konverziji kredita. Istakao je da je nakon donošenja inicijalnog zakona iz 2015. godine Centralna banka donijela posebnu odluku, kao podzakonski akt, u okviru ovog zakona u kojem je definisala predmet nadzora koji će vršiti kod Hypo Alpe Adria banke. Tokom kontrole Centralna banka je precizno sagledala sve ono što je po zakonu bilo utvrđeno kao obaveza Hypo Alpe Adria banke prema klijentima, kao što je: priprema plana anuiteta otplate tih kredita, izvršenje konverzije tih kredita od dana inicijalnog odobravnja po stopi od 8,2%, da se ne mijenjaju osnovni elementi ugovora i insistirano je da se u aneksima ugovora i u onome što je prezentovano klijentima poštuje Zakon o potrošačkim kreditima i Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga tako što će to biti potpuna informacija. Tokom te kontrole uočene su određene nepravilnosti kod Addiko banke, i one su se uglavnom odnosile na određene klauzule u aneksima ugovora koje su bile prezentirane korisnicima kredita i Centralna banka je donijela mjeru da se prilagodi ta vrsta ugovora i da one budu u skladu sa zakonom, koja je bila obavezujuća za banku. Donošenjem izmjena i dopuna Zakona o konverziji 2016. godine regulisalo se pitanje ustupljenih kredita trećim licima od strane Hypo Alpe Adria banke, koja je u međuvremenu imala i vlasničku transformaciju pa je postala Adikko banka i pitanje da će se konverzija ovih kredita primjenjivati i na one kredite koji su već otplaćeni do trenutka stupanja na snagu tog zakona. Nakon toga je Centralna banka donijela podzakonski akt i dopunila prethodno donesenu odluku o vršenju i načinu nadzora nad bankom, u skladu sa Zakonom o konverziji kredita. U drugoj kontroli je Centralna banka pored Addiko banke obuhvatila i Heta Asset Resolution i društvo B2 Kapital, kojom je utvrđeno da određene klauzule u ugovoru otežavaju ili dovode pod sumnju objektivnost, zbog toga što se nudilo korisnicima kredita da unaprijed prihvate pravo da se odriču bilo kakvog prigovora na obračun ili da će se zavisno od spora pokrenutog kod Ustvanog suda odricati nekih svojih prava. Centralna banka je vršila nadzor

sve do ispunjenja tih obaveza i potpisivanjem aneksa ugovora je na neki način taj nadzor zaokružen. Na kraju je istakao da je u konačnom stav Centralne banke da je u svemu izvršila svoje obaveze kada je u pitanju primjena Zakona o konverziji i kod Addiko banke i kod Heta Asset Resolution društva koje je primalac tih kredita. Napominje da je konverzija rađena na dan kada je kredit odobren za svaku pojedinačnu partiju, što znači da nije bilo retroaktivne primjene i pored određenog stava Evropske centralne banke da to nije preporučljivo. Smatra da prigovor da je Centralna banka na neki način bila na strani banke i štitila je, ne može stajati, jer je banka iz svega ovoga petrpjela velike štete i velike finansijske posljedice, što je za rezultat imalo i pokretanje međunarodnog arbitražnog postupka.

Milenko Popović, vještak finansijske struke je u svom uvodnom obraćanju istakao da je bio angažovan od strane Addiko banke da vrši obračune za klijente, koji su bili upućeni od strane Addiko banke. Zatim je podsjetio da je angažovan od strane SDT-a po naredbi 96/16 od 16.08.2016. godine kako bi utvrdio činjenično stanje. Ističe da je u nalazu na osnovu činjeničnog stanja nedvosmisleno utvrdio da se radilo o špekulativnom, nedozvoljenom bankarskom proizvodu, namijenjenom prvenstveno prostoru bivše Jugoslavije. Saopštio je da su krediti špekulativni iz razloga što se radi o promjenljivoj glavnici, zavisno od kretanja kursa CHF i eura i promjenljivoj kamatnoj stopi, pa je primjenom te dvije klauzule Hypo Alpe Adria banka iz istog osnova ostvarila ekstraprofit po osnovu kursne razlike i po osnovu kamate, pri čemu treba imati u vidu da su krediti odobravani u francima a isplaćivani isključivo u eurima. Naglasio je da se radi o osmišljenoj špekulaciji o čemu govori i činjenica da nije postojala potreba da se potraživanja štite deviznom klauzulom jer je euro bio čvrsta valuta. Osim prethodnog, u ugovorima je o datim kreditima takođe bila ugrađena nedozvoljena klauzula koja se odnosila na osnovicu za obračun zatezних kamata koju je činilo neizmireni glavni dug, neizmirena redovna kamata, neizmirena zatezna kamata što znači da je imala mogućnost da na neplaćenu zateznu kamatu ponovo obračunava zateznu kamatu, što je zakonom nedozvoljeno. Ističe da je tokom 2005, 2006. i 2007. godine u Crnoj Gori bio građevinski bum i da su sa razlogom očekivali veliku potražnju za stambenim kreditima tako da se ne može smatrati slučajnošću da se to vrijeme poklapa sa osnivanjem Hypo Alpe Adria banke i Hypo Alpe Adria Development. Da bi realizovali ostvarenje ekstraprofita sproveli su izuzetno agresivnu promociju putem medija, štampe, štampanih flajera, obavještavajući klijente dijagramima kretanja CHF i eura i tvrdnjom da se u budućnosti ne očekuje variranje kursa više od 1%. Ukazao je da je Hypo Alpe Adria banka znajući o kakvom se špekulativnom poslu radi za obezbjeđenje potraživanja po datim stambenim kreditima koristila sva poznata sredstva obezbjeđenja. Takođe je naveo da poslovne evidencije o kreditima nije vodila u skladu sa kontnim planom za banke, odnosno nije imala otvorene kreditne knjigovodstvene kartice za glavni dug, redovnu kamatu, za naknadu, za zatezne kamate i drugo, tako da ni klijenti, a ni mnogi ekonomisti nisu mogli vršiti provjeru stvarnih zaduženja i visine duga. S tim u vezi, ukazao je da Centralna banka sve prethodno navedeno nije vidjela ili nije htjela da vidi prilikom vršenja kontrole Hypo Alpe Adria banke, iako je to njena osnovna funkcija pored funkcije finansijske stabilnosti. Smatra da je ovo jedan od proizvoda koji je ugrožavao finansijsku stabilnost. Saopštio je da su korisnici kredita u mnogim slučajevima dolazili u docnju i obavezu plaćanja zatezних kamata izazvanih neinformisanjem banke prilikom promjene kursa CHF-EUR i nedostavljanja promijenjenih anuitetnih planova klijentima. Ističe da Centralna banka nije preduzela ništa po pitanju realizacije ovog špekulativnog posla, nije obavijestila građane o izuzetno rizičnom proizvodu, kao što su to radile banke u evropskim zemljama, nije zaustavila

plasiranje nedozvoljenog proizvoda sa dvije promjenljive veličine, nije naložila Hypo Alpe Adria banci izbacivanje ugovorne klauzule o osnovici za obračun zatezne kamate, nije naložila Hypo Alpe Adria banci da vodi knjigovodstvo u skladu sa valutnim planom za banke, nije naložila banci izradu promjenljivih anuitetskih planova i njihovo dostavljanje klijentima, na koji način nije vršila stvarnu kontrolu ove banke čime je doprinijela ugrožavanju interesa klijenata i ugrožavanju kredibiliteta same Centralne banke i kreditnog rejtinga Crne Gore. Hypo Alpe Adria banka, odnosno Heta Asset Resolution, nakon donošenja Zakona o konverziji nijesu upoznali klijente sa predlogom novog ugovora kako je to zakonom bilo definisano, sa planom otplate kredita, nijesu ih informisali na koji način je izvršena konverzija duga u eure i po kojem kursu, na koji način je izvršen obračun stanja potraživanja na dan ustupanja kredita trećim licima, već im je umjesto ugovora dostavljena ponuda sa podatkom o stanju duga, novom kamatnom stopom, troškovima upisa hipoteke, troškovima založne izjave, troškovima mjenice, po principu uzmi ili ostavi, što Centralna banka Crne Gore nije kontrolisala. Ocijenio je da je Centralna banka kontrolu primjene Zakona o švajcarskim kreditima vršila površno, a Skupštinu Crne Gore o primjeni zakona informisala neprofesionalno. Naime, Hetu je izjednačila sa bankom iako se radilo o društvu sa ograničenom odgovornošću i netačno je konstatovala da kontrolom nisu utvrđene nepravilnosti u metodološkom pristupu Hete, u načinu obračuna anuiteta za cio otplatni period od dana isplate do zadnjeg anuiteta, a ne na datum zaključenja ugovora, ostavljajući HAAB-u i Heti da određuju po svojoj volji, jer je dan kada je HAAB bio dužan da utvrdi stanje duga kao dan dospjeća bio 31.08.2015. godine, a koji je definisan zakonom. Heta je bila dužna da utvrdi stanje duga na dan preuzimanja potraživanja. Ukazao je da je nalaz sačinjen i predat SDT-u u aprilu 2017. godine, a 2020. godine je odbačena krivična prijava, a kako nije bio pozvan kao finansijski vještak, s obzirom na vrstu materije i ozbiljnost cijelog posla, zaključio je da SDT nije značajnije ulazio u stvarno činjenično stanje koje je do kraja dokumentovano.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković, saopštio je da su mu se obratili određeni klijenti korisnici kredita u švajcarskim francima i ukazali na težak položaj u kojem se nalaze. Uzimajući u obzir cijelu problematiku vezanu za navedene kredite naveo je da se postavlja pitanje da li je sve ovo fer prema građanima koji su se našli u ovoj situaciji. Takođe, postvio je pitanje da li je ovakvih kredita bilo npr. u Austriji i saopštio da, prema njegovim saznanjima, nije ih bilo. Poslanika Jokovića interesovalo je da li je prilikom odobravanja ovih kredita švajcerski franak ušao u Crnu Goru. Ukazao je na mogućnost da Odbor utvrdi određene zaključke, odnosno „ocjene i stavove“ i naveo da je potrebno zapitati se da li je korektno prema klijentima naplatiti sudske troškove u iznosu od oko 9 hiljada eura po klijentu, a o čemu je i javnost upoznata.

Poslanik Dejan Đurović, napomenuo je da Zakona o konverziji kredita u švajcarskim francima (CHF) u eure (EUR) iz 2015. godine, između ostalog, propisuje da Centralna banka Crne Gore (CBCG) vrši nadzor nad primjenom ovog zakona. U vezi sa navedenim iskazao je mišljenje da CBCG nije u potpunosti sprovodila svoj posao odnosno da je isti obavljala površno. Postavio je pitanja vještaku finansijske struke, Milenku Popoviću, i advokatu, Dragomiru Čalasanu, koja su se odnosila na sljedeće: da li je izražena u ranijem periodu sumnja u pogledu zakonitosti odobravanja ovakve vrste kredita, po kojem osnovu je HAAB odobravala predmetne kredite i po kojem osnovu je ustupila kompaniji HETA Asset Resolution određena potraživanja prema klijentima. Takođe, interesovalo ga je da li su HAAB i HETA pokretali postupke prinudne naplate. Poslanika Đurovića, u pitanju upućenom guverneru CBCG, interesovalo je da li se

spvodila kontrola za privredna društva: Vila Park Montenegro, Global Montenegro i Secondo Porto.

Poslanik Damir Šehović, podsjetio je da se Odbor u više navrata bavio navedenom temom, te da je značajan dio ove problematike već poznat. Ukazao je da je prema dosadašnjim izlaganjima saopšteno da je CBCG vršila adekvatan nadzor, spvodila aktivnosti u okviru svojih ovlašćenja i u skladu sa Zakonom, kao i da je specijalno državno tužilaštvo pokrenulo postupak sa epilogom da su krivične prijave klijenata odbačene. Međutim, ukazao je da danas imamo 113 klijenata koji se suočavaju sa nepravедnim troškom od preko 8 hiljada eura po klijentu. Imajuću u vidu navedeno, kao i činjenicu da su se klijenti odrekli prava podnošenja tužbe, te da su donijete odluke pravosnažne, poslanik Šehović je ukazao da se nameće pitanje na koji način se može pomoći tim klijentima. Saopštio je da vidi kao eventualnu mogućnost da se predloži Vladi da jedan dio tih troškova preuzme na sebe. Interesovalo ga je kako se odvija arbitražni postupak u Vašingtonu iz 2017. godine i koliko iznosi tužbeni zahtjev.

Poslanik Branko Radulović, je iskazao mišljenje da CBCG ništa nije uradila u vezi sa navedenom problematikom. Uzimajući u obzir iskustva iz regiona, ocijenio je da navedeno predstavlja najveći špekulativni bankarski posao u svijetu. Sugerisao je predstavnicima klijenata korisnika kredita da obnove tužbene zahtjeve, kao i da upute dopis Ministarstvu pravde da zaustavi i ove postupke koji su u toku. Ukazao je da je potrebno da CBCG preispita posebno svakog klijenta korisnika kredita, kao i iskazao mišljenje da je CBCG ranije trebala da upozori, odnosno, informiše klijente o potencijalnim rizicima uzimanja ovakvog kredita.

Poslanik Predrag Sekulić, istakao je da je glavno pitanje da li su se aktivnosti spvodile shodno Zakonu. Ukazao je da je u izlaganjima predstavnika CBCG saopšteno da je CBCG uradila sve što je mogla u djelokrugu svog posla, i između ostalog, da su data jasna uputstva banci kako da se ponaša u ovom postupku. Ocijenio je da Skupština teško može pomoći oko troškova, jer ne može uticati na visinu sudskih sporova. S obzirom da je Sud već dao svoje mišljenje, uvjeren je da je odredio troškove prema određenom kriterijumu jer to nije mogao uraditi paušalno. Podsjetio je da se i u trenutku usvajanja ovog zakona upozoravalo na veliku vjerovatnoću pokretanja arbitraže. Iskazao je mišljenje da nije na poslanicima da utvrđuju zakonitost, ali da treba voditi dijalog o pravednosti cjelokupne situacije u kojoj se nalaze klijenti.

Poslanica Zdenka Popović, podsjetila je na situaciju stare devizne štenje iz 90ih godina, tzv. „piramidalne štedionice“, koja se i poslije 10 godina isplaćivala bez kamate. Ukazala je na značaj člana 2 Zakona kojim se definiše konverzija svih kredita koji su odobreni u švajcarskim francima, kao i na član 5 Zakona kojim se definiše obaveza CBCG da vrši nadzor, te ju je u vezi sa tim interesovalo kako je CBCG dozvolila da privredna društva preuzimaju potraživanja prema klijentima jer ista nemaju pravo da se bave bankarskim poslovima niti da naplaćuju kamate. Poslanica Popović je postavila pitanje da li je HAAB ponudila u zakonskom roku nove ugovore o kreditima, kao i da li je CBCG od donošnja Zakona usaglašavanje spvodila istovremeno sa bankom i klijentima ili samo sa bankom a klijente o tome obavještavala. Iskazala je mišljenje da postoji potreba da se zakonom definišu odredbe na način da budu obuhvaćeni svi krediti, te da je to trebalo uraditi još prilikom usvajanja važećeg zakona. Intresovalo ju je u kakvoj su situaciji 154 korisnika kredita koja se nijesu odrekla prava na žalbu, da li će se i oni

teretiti za sudske troškove. Ukazala je na neophodnost da se pomogne građanima koji se nalaze u izuzetno teškoj situaciji.

Poslanica Jovanka Laličić, ukazala je da treba voditi računa o tome koje su nadležnosti ovog odbora, kao i da je potrebno utvrditi da li je ispoštovan predmetni zakon.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković, iskazao je interesovanje u vezi sa tim da li se Zakon primjenjuje u mjeri u kojoj očekuju oštećeni klijenti, i zašto se sudski troškovi po osnovu jednog postupka naplaćuju dva puta.

Poslanik Danilo Šaranović, ukazao je na značaj teme o kojoj se raspravlja, s obzirom da se nije naučilo iz iskustva od prije 30 godina iz primjera „Jugoskandik“ i „Dafinment“ banke ocijenjujući da je kampanja koja je vođena u vrijeme promocije predmetnih švajcarskih kredita bila jednako agresivna kao i za kredite u vrijeme tzv. „Dafine i Gazda Jezde“. Ukazao je da je navedena situacija rezultirala katastrofalnim posljedicama po određene klijente, s obzirom da postoje i primjeri tragičnih slučajeva. Mišljenja je da je u prethodnom periodu evidentan izostanak društvene podrške. Podsjetio je da su blokirani računi za 113 klijenata za iznos od oko 9 hiljada eura, i to se ne odnosi samo na sudske troškove nastale po osnovu odustajanja od spora već i za angažovanje umješača odnosno trećeg lica tj. kompanije HETA. Interesovalo ga je da li među ovih 113 klijenata ima onih slučajeva gdje su klijenti redovno servisirali kredite, pa su isti potpuno isplaćeni, a tim klijentima su blokirani računi po osnovu angažovanja trećeg lica bez konsultovanja sa njima. Drugim riječima, interesovalo ga je da li je HAAB ustupila kao sporno potraživanje HETA-i one kredite koji nijesu imali sporan karakter, bez saglasnosti klijenata. Ukazao je da su mnogi građani dovedeni u situaciju da ne mogu da servisiraju obaveze po osnovu kredita, a oni koji su redovno izvršavali svoje obaveze su dovedeni u situaciju da plaćaju nadoknade na ime angažovanja trećeg, pravnog, lica koje je otkupilo potraživanje.

Poslanica Božena Jelušić, iskazala je mišljenje da se, kada je u pitanju ukupna situacija u vezi sa kreditima uzetim u švajcarskim francima, radi o „Kafkinom procesu“ i da, uzimajući u obzir navedeno, „nema spasa“. Poslanica Jelušić postavila je pitanje mogućnosti izmjene Zakona o konverziji kredita u švajcarskim francima u eure, kao i postavila pitanje ko je ljude koji su uzeli ove kredite doveo u zabludu.

Poslanica Dragica Sekulić, iskazala je mišljenje da se treba sagledati primjena zakona i da li je zakon koji je donijet ostvario ono što je bio cilj, te da li su klijenti sada u boljoj ili lošijoj situaciji.

Poslanik Branko Radulović je obraćajući se guverneru Centralne banke saopštio da guverner mora biti nezavisan, politički neutralan i da se mora baviti fiskalnom, monetarnom i svakom drugom politikom u Crnoj Gori. Upitao je guvernera zašto njegovi prethodnici nisu upozorili na veliku obmanu oko depresije i kamata i saopštio da bi i kamata od 20% bila bolja nego što je depresija od 90% švajcarskog franka i eura. Takođe je upitao i da li se ovaj zakon primjenjuje od početka do kraja i gdje je nadzor Centralne banke.

Radoje Žugić, guverner Centralne banke Crne Gore je saopštio da će arbitražni postupak pokazati da li je zakon dovoljno dobar za klijente ili za državu i zamolio da se pričeka do

okončanja arbitražnog postupka kako bi se vidjelo da li će pasti na teret poreskih obveznika, što bi predstavljalo mnogo veći problem nego da se ispostavi da je greška u nekoj od insitucija našeg sistema. Smatra da je Crnoj Gori neophodna finansijska održivost i finansijska stabilnost, što se može dovesti u pitanje sa okončanjem ovog postupka.

Darko Bulatović, direktor Direkcije za regulativu u Sektoru za kontrolu Centralne banke Crne Gore je odgovarajući na pitanje da li je bilo platno prometnih transakcija između Hypo Alpe Adria banke i Hypo Alpe Adria Development-a od ustupanja potraživanja saopštio je da ih nije bilo, već da su poslovali sa internim nalozima, što je legitimno i uobičajeno u bankarskoj praksi. Kad je u pitanju kontrola obračuna konvertovanih kredita i kamata odgovorio je da Centralna banka ne može vršiti matematičku kontrolu svakog pojedinačnog izvještaja i utvrđivanje iznosa koji je nastao iz dužničko-povjerilačkog odnosa banke i klijenta. Kazao je da bi na taj način Centrana banka arbitrirala unaprijed i možda bi čak na neki način ometala mogućnost da neko od klijenata obračun provjerava na sudu, ukoliko mu ne odgovara. Iz tog razloga je Centralna banka tokom kontrole provjeravala da li banka primjenjuje metodologiju koja je propisana od strane Centralne banke. U slučaju da su uočene neke manjkavosti Centralna banka je davala preporuke da se to eliminiše. U anksima ugovora koji su ponuđeni klijentima od strane banke i od strane trećih lica, odnosno Hete, eliminisana je odredba da se klijenti unaprijed odriču izvršenog obračuna po osnovu kamate, kako bi imali mogućnost da se žale i da se u postupku utvrđuje da li je taj obračun ispravan ili nije.

Kada je u pitanju faktoring kazao je da se u ovom slučaju ne može govoriti o faktoringu, koji je predmet Zakona o finansijskom lizingu, fakoringu, otkupu potraživanja, mikrokreditiranju i kreditno-garantnim poslovima. Odnos banke i prethodno navedenog privrednog društva je u osnovi pravni posao cesije i objasnio da to nije u domenu nadležnosti Centralne banke. Odgovarajući na pitanje poslanika Đurovića saopštio je da su kontrolom obuhvaćeni svi krediti koji su postojali u tom trenutku, uvidom u ugovore i pripremljene planove anuiteta, što znači da je kontrola podrazumijevala i obračun i kvalitet ugovora koji je ponuđen klijentima. U odgovoru na pitanje vezanom za rokove saopštio je da su rokovi bili jedan od predmeta kontrole Centralne banke i da po odluci o nadzoru prva stvar koja se provjerava je poštovanje rokova, a nadzorom ni kod banke, ni kod trećih lica nije utvrđeno prekoračenje rokova. U odnosu na pitanje pozicije klijenata posle konverzije kazao je da je konverzija imala za cilj da relacije dužničko-povjerilačkih odnosa dovede na nivo fiksne obaveze, sve do kraja perioda na koji je kredit potpisan.

Poslanica Božena Jelušić je upitala za razlog promjene iznosa rata na primjeru jednog klijenta i izrazila mišljenje da je najvjerovatnije problem u kamatama. Osim toga, upitala je i predstavnike klijenata da li su kao klijenti plaćali „Cezapu“ za advokatske troškove po 100 eura po klijentu?

Dragan Senić, predstavnik klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima je odgovorio poslanici Jelušić da je navedeni iznos svako od klijenata platio za zastupanje advokatima.

Darko Bulatović, direktor Direkcije za regulativu u Sektoru za kontrolu Centralne banke Crne Gore je odgovarajući na pitanje poslanice Jelušić saopštio da je nakon konverzije i potpisivanja aneksa ugovora anuitet fiksni do isteka roka ugovora, pa je u navedenom slučaju moguće da postoji greška ili je u pitanju kašnjenje u isplati rata, pa je moguće pripisivanje

zatezne kamate zbog neisplaćivanja rate. Jedino bi u tom slučaju moglo doći do povećanja rate, kako objašnjava.

Dragan Senić, predstavnik klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima je naveo da ima povjerenja u Ustavni sud i izrazio nadu da će donijeti presudu na osnovu prava, pravde i zakona, po pitanju 113 klijenata koji su predali ustavnu žalbu. Mišljenja je da Centralna banka nije radila svoj posao kako treba, a takođe i sudovi i Specijalno državno tužilaštvo. Naime, smatra da Centralna banka nije radila detaljnu kontrolu kada je u pitanju primjena Zakona o konverziji. Obraćajući se g. Bulatoviću kazao je da Centralna banka dovodi u zabludu sudove saopštavajući da nije bilo nikakvih nepravilnosti u primjeni Zakona i da je to konačno, kao i da klijenti nijesu predali nikakve prigovore. Saopštio je da očekuje od SDT-a da preduzme radnje iz svoje nadležnosti po zakonu i po pravdi. Postavio je pitanje g. Popoviću da li je oštećena država Crna Gora.

Milenko Popović, vještak finansijske struke je odgovarajući na pitanje g. Senića saopštio da je Crna Gora u konkretnom slučaju pretrpjela štetu koja se odnosi na pad međunarodnog kreditnog rejtinga, jer je Crna Gora prepoznata kao zemlja koja nosi velike kreditne rizike. Smatra da su visoke kamatne stope, koje su se kretale oko 8% posljedica i ove situacije između ostalog. Naveo je da se ne može prihvatiti tumačenje g. Bulatovića da Centralna banka nije vršila pojedinačnu kontrolu, već je morala izvršiti kontrolu da li je tačno pripremljena ponuda. Ističe da su klijentima date ponude koje nijesu bile tačne obračunski. Oni klijenti koji su prihvatili ponudu zaključili su aneks ugovora, ali nakon dobijanja ponude. Smatra da nije ispoštovan zakon jer su trebali ponuditi ugovor sa preciznim podacima a ne ponudu sa izuzetno šturim podacima, sa iznosom duga ali bez načina kako je utvrđen. Mišljenja je da je najbolji dokaz da su svi ti obračuni netačni, sve presude koje glase na mnogo manje iznose od onih koje su tužbom HAAB-a ili Hete navedene. Smatra sa stanovišta struke da je jedino što se može preduzeti, da se svi obračuni, po svim kreditima, ponovo preračunaju i da se utvrde stvarni obračuni. Ističe da je krivica Centralne banke sa stanovišta struke, a i interesa Crne Gore, što nije obavijestila klijente da se radi o nedozvoljenom poslu. Kazao je da nije nedozvoljen zbog devizne klauzule već zbog promjenljive devizne klauzule, promjenljive kamatne stope, što je morala da spriječi, jer je to ostvarivanje prihoda po dva osnova. Dodaje da je sve do kraja dokumentovano u nalazu koji je dostavljen SDT-u.

Vanja Mugoša, predstavnik Addiko Bank AD je odgovorio g. Popoviću da presude koje su donesene predstavljaju utvrđivanje duga klijenata prema banci. Naveo je da su iznosi u presudama manji, iz razloga što su utuženja bila u odnosu na osnovni ugovor, prije donošenja zakona, a sud je zauzeo stav da se mogu priznati samo potraživanja po zakonu, zbog čega su i navedene razlike. Ističe da klijenti nisu išli u sudske sporove, taj iznos koji je dosuđen presudama, bio bi u aneksima ugovora. Mišljenja je da je Addiko banka postupila po zakonu i njegovoj dopuni, kao i Heta Asset Resolution. Kazao je da nijedan nacrt aneksa nije otišao prema klijentima dok nije usaglašen sa Centralnom bankom. Čak i u aneksu stoji da predmet aneksa nisu sudski troškovi i da se ne može smatrati priznanjem tužbenog zahtjeva. Naveo je da ono što se priča danas i zadnjih mjeseci ne korespondira sa onim što postoji u dokumentima koja su potpisana od strane klijenata i od strane banke. Saopštio je da je banka, kao i Heta, na raspolaganju, da riješi problem za sve klijente koji nisu potpisali aneks. Na kraju je istakao da je ponuda bila u skladu sa zakonom i da će banka i dalje poštovati zakon.

Dragomir Čalasan - advokat klijenata je saopštio da su se klijenti odrekli tužbenog zahtjeva jer je izgubljen pravni interes za dalje vođenje postupka i zbog povećanja troškova. U odnosu na sudsku praksu saopštio je da na troškove ne utiče ako se odustane ili ako dođe do odricanja od tužbenog zahtjeva. Ističe da kada je povlačenje tužbe u pitanju klijent ima pravo da ponovo piše tužbu, dok u slučaju odricanja od tužbenog zahtjeva nema to pravo. Postavio je pitanje g. Mugoši da li je imao pravo na kamatu na troškove postupka i da li su to sudovi utvrdili. Nakon toga je istakao da su sudovi utvrdili da nije imao pravo na to. U vezi prenosa novčanih potraživanja je saopštio da je prenos izvršen u Klagenfurtu, a da se u Crnoj Gori pojavljuje transfer sredstava kako bi se izbjegle sve obaveze prema Crnoj Gori. Kazao je da te pare nikad nisu došle u Crnu Goru.

Milenko Popović, vještak finansijske struke je dodao kada je riječ o eventualnoj šteti Crne Gore, da se šteta može sastojati i u neplaćenom porezu na promet prilikom prodaje i upisivanja nekretnina na Hetu ili druge firme koje su preuzimale nekretnine. Ističe da to niko nije kontrolisao, jer kada dođe do promjene vlasništva mora se platiti porez na promet.

Poslanica Zdenka Popović je zatražila odgovor na pitanje upućeno g. Čalasanu da li će 154 korisnika kredita koji nisu odustali od sudskog spora plaćati sudske troškove.

Dragomir Čalasan - advokat klijenata je odgovarajući na pitanje poslanice Popović saopštio da je prvostepena presuda donesena prije par mjeseci i da je jedan dio tužbenog zahtjeva usvojen, doneseni su neki troškovi postupka, dok drugi dio tužbenog zahtjeva nije usvojen i troškovi su bili na štetu klijenata.

Dragan Senić, predstavnik klijenata korisnika kredita u švajcarskim francima je dodao da je od 154 klijenta, 91 klijent uspio u sporu i da su troškovi mnogo manji. Ističe da je eliminisana valutna klauzula i promjenljiva kamatna stopa i stavljena je fiksna dok je za drugi dio klijenata sud donio presudu, bez utvrđene visine duga, da su izgubili spor. Dodao je da je u postupku traženo da se izvrši vještačenje.

Vanja Mugoša, predstavnik Addiko Bank AD je u odnosu na komentar g. Popovića o nastanku štete za državu neplaćanjem poreza na promet nepokretnosti, prilikom sticanja nepokretnosti od strane banke ili od Hete saopštio da g. Popović sigurno zna da kada su banke u pitanju i kada stiču nepokretnosti iz loših kredita imaju određeni period u kojem ne plaćaju porez, tek ukoliko ne otuđe te nepokretnosti, posle izvjesnog vremena dužni su da plate porez. Kad je Heta u pitanju, na svako sticanje nepokretnosti plaća porez. Istakao je da su bile razne poreske provjere, a kada je banka u pitanju, Poreska uprava je vodila dugogodišnji spor, oko ustupanja potraživanja i plaćanja poreske obaveze na to i da je banka pravosnažno dobila spor pred Upravnim sudom. U odnosu na komentar da potraživanja nisu plaćena od strane Hete ili Hypo Alpe Adria Developments Addiko banci, odnosno prethodnoj Hypo Alpe Adria banci saopštio je da su pare uplaćene u unutarbankarskom platnom prometu koji nije pod kontrolom Centralne banke. Navodi da je uplata izvršena na devizni račun Hypo Alpe Adria banke u Podgorici.

Predsjednik Odbora, Vladimir Joković je podsjetio da Odbor nakon saslušanja sačinjava izvještaj koji sadrži ocjene i stavove i isti dostavlja nadležnim institucijama na dalju realizaciju. Zamolio je poslanike, članove Odbora, da ukoliko žele i smatraju neophodnim, dostave predloge, koje bi potom utvrdili na sjednici Odbora, a sa kojima će biti upoznata Centralna banka i danas prisutne zainteresovane strane, i ukazao da je dalje postupanje od strane nadležnih organa je izvan domena ovog Odbora.

* * *

Sjednica je završena u 18.15 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zapis sa sjednice.

Broj: 00-63-7/21-

SEKRETAR ODBORA

Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA

Vladimir Joković, s.r.